

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVÍŠTĚ
V BRNĚ

TISKOVÁ ZPRÁVA

Stanovisko Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Brně k Prověřovací studii zastřešení nádvoří hradu Špilberk.

Brno, 3. června 2026

Prověřovací studie zastřešení nádvoří hradu Špilberk byla ze strany Muzea města Brna p. o. (dále MMB) představena 28. 4. 2026 v zasedací místnosti Administrativní budovy hradu Špilberk v Brně. Studie byla zadána MMB zpracovateli Brněnské komunikace a. s. Dne 26. 5. 2026 byla svolána Památková rada ředitele brněnského pracoviště, v jejímž rámci byla předmětná studie posouzena. K jednání byl přizván ředitel MMB (resp. jiný zástupce MMB či projektant), tato možnost však nebyla využita.

Ke genezi záměru (jak je známa z veřejných zdrojů):

První veřejná informace o záměru zastřešení hlavního, tzv. velkého nádvoří se aktuálně objevuje v roce 2024, kdy byla organizována studentská soutěž; vyhodnocení soutěže obsahovala zpráva z 9. 5. 2024, v níž mj. stojí:

Porota, v jejímž čele stál bývalý ředitel KAM Brno Michal Sedláček, ocenila otevřenost nádvoří a možnost flexibilního otevření zastřešení po částech. Zaujala nás také možnost vnímat výšku nádvoří v celém rozsahu," sdělila porota.

Zdroj: https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/velke-nadvori-na-spilberku-zakryje-strecha-vyhrala-plachtova-konstrukce-20240509.html

26. 9. 2025 je uveřejněna zpráva, v níž věc komentuje ředitel MMB Mgr. Zbyněk Šolc: *Kastelán hradu a rovněž politik v Brně vládoucí ODS Zbyněk Šolc argumentuje tím, že v současnosti v tříměsíční letní sezoně zhruba deset až patnáct akcí zruší déšť. „Navíc bychom tím mohli prodloužit celou kulturní sezonu. Samozřejmě nejlépe na celý rok, ale byl bych rád, kdyby mohla být třeba devět měsíců," uvedl.*

Zdroj: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/hrad-spilberk-zastreseni-nadvori-kulturni-sezona.A250926_112327_brno-zpravy_mos1

V říjnu 2025 (3. 10. 2025) byl uveřejněn text, v němž se záměru zastřešení hlavního nádvoří hradu vyjadřují paní primátorka JUDr. Markéta Vaňková a ředitel MMB Mgr. Zbyněk Šolc. *„Této žádosti jsme vyhověli, protože se Špilberk etabluje nejen jako turistická atrakce, ale právě i jako dějiště kulturních událostí. Zastřešení nádvoří by této funkci dodalo nový rozměr. Věřím, že se podaří najít adekvátní technické řešení, které bude vyhovovat i požadavkům památkové péče," uvedla primátorka města Brna Markéta Vaňková.*

...

„Zastřešení poskytne vyšší komfort návštěvníkům i pořadatelům akcí na hradě. Rozšíříme tak možnosti kulturní sezóny a Brňanům nabídneme skutečně živé kulturní místo na jejich hradě podle motta ‚Špilberk žije 12 měsíců v roce‘,“ doplnil ředitel Muzea města Brna Zbyněk Šolc.

Zdroj: <https://cosedej.e.brno.cz/w/hrad-spilberk-proveruje-moznosti-zakryti-velkeho-nadvori-prispeje-mu-na-to-mesto>

7. října téhož roku je konstatováno:

Studii vytvoří městský podnik Brněnské komunikace. Z ní vyplyne nejen možné technické řešení, ale také cena za zastřešení. „Uvidíme, co to bude. Samozřejmě by bylo ideální něco vizuálně citlivého, ale odolného. Hodila by se zasouvací střecha,“ zdůraznil ředitel.

Zdroj: <https://www.novinky.cz/clanek/cestovani-velke-nadvori-spilberku-ziska-zastreseni-ktere-ochrani-temer-tisic-divaku-40542515>

4. května 2026 je opakováno stanovisko ředitele MMB a doplněna informace o podobě zastřešení a odhadované ceně intervence.

„Toto řešení poskytne vyšší komfort návštěvníkům i pořadatelům akcí. Rozšíříme tak možnosti kulturní sezóny a Brňanům nabídneme skutečně živé místo na jejich hradě podle motta ‚Špilberk žije 12 měsíců v roce‘,“ uvedl ředitel muzea Zbyněk Šolc. *Podle aktuálního návrhu od městského podniku Brněnské komunikace by se mělo jednat o trvalou prosklenou střechu za zhruba 80 až 100 milionů korun, která má stát na sloupech a překrýt většinu nádvoří.*

Zdroj: <https://cc.cz/dostane-spilberk-sklenenou-strechu-ma-chranit-navstevniky-pred-destem-pamatkari-jsou-zdrzenlivi/>

Současně je nutné zmínit, že v žádné etapě přípravy koncepce/záměru zastřešení ani žádné z diskusí v letech 2024–2026 se neúčastnil zástupce NPÚ, nebyl ani přizván.

Právní status a současný stav poznání dotčených chráněných kulturně historických hodnot:

Památková ochrana areálu hradu Špilberku – kulturní památka r. č. ÚSKP 11788/7-1 – hrad Špilberk (zápis 23. 3. 1964), národní kulturní památka r. č. ÚSKP 129 – Hrad a pevnost Špilberk v Brně (usnesení vlády 30. 3. 1962)

Poslední zásadní proměna kdysi královského hradu Špilberk, národní kulturní památky, proběhla v letech 1994–2000. V jejím průběhu došlo k radikální reinterpretaci jádra stávající fortifikační stavby, středověké pevnosti postupně adaptované k věžeňským a vojenským ubytovacím (kasárna) účelům. Právě v kombinaci těchto faktorů spočívala kulturně historická hodnota stavby, resp. areálu, jež byla zmiňovanou přestavbou – zásadně měnící kupř. siluetu paláce, a tedy celého hradu a realizovanou kupř. v jednoznačném rozporu s Benátskou chartou (*Mezinárodní charta o konzervaci a restaurování památek a sídel*, Benátky 1964) popřena, resp. potlačena.

Koncepce studie (dle dokumentace Brněnské komunikace a. s.):

Návrh pracuje se samostatnou konstrukcí vepsanou do půdorysu nádvoří. Základem je šestiúhelníkové rozložení centrálních sloupů, které vynáší střešní konstrukci tvořenou ocelovou sítí, tzv. gridshellem. Střecha je dynamicky tvarována směrem k těžišti nádvoří, kde se postupně zvedá do charakteristického kupolovitého tvaru. Ve svém obvodu se forma naopak snižuje a navazuje na úroveň hlavní římsy. Maximální výška je omezena na nejvyšší z okolních hřebenů tak, aby konstrukce nikterak nenarušila pohledy na hrad. Navržené řešení je tak výrazným soudobým vstupem, který však kompozici současného objektu zcela respektuje.

Stanoviska členů Památkové rady NPÚ, ÚOP v Brně ke studii:

Jeden člen (zaměstnanec MMB) se z důvodů podjatosti vzdal formulace názoru, další člen nepovažoval předložený materiál za dostatečný k posouzení věci. Jeden spíše stanovil podmínky realizace a konstatoval absenci určitých relevantních informací. Vysloveně kladné nebylo žádné stanovisko (0), jako neutrální lze považovat dvě stanoviska (2), záporných bylo pět (5).

Většina členů rady zároveň doporučuje rozpracování verze sezónního zastřešení.

Stanovisko NPÚ, ÚOP v Brně ke studii:

Je nutné předeslat, že stanovisko bylo formulováno po diskusi Památkové rady a po předání názorů jejích členů.

Studie, nazvaná prověřovací, prokázala, že záměr trvalého zastřešení je v rozporu s kulturně historickými hodnotami národní kulturní památky.

Realizací stálého pevného zastřešení by došlo mj. ke ztrátě jedné dimenze kulturní hodnoty stavby, a to kombinace hmot a prostranství i volného průhledu návštěvníka z ústředního prostoru – nádvoří. Volný pohled na nebe je v tomto případě jednou ze stěžejních hodnot hlavního nádvoří původně středověké pevnosti. Trvalým zastřešením by bylo pro toho, kdo by vkročil do krytého prostoru, zásadně pozměněno vnímání památky, prakticky zaměnitelné s jakoukoli halou, interiérem, jaké jsou či vznikají v Brně (Hala Rondo, Multifunkční hala Arena v Pisárkách, s vyššími ambicemi spojený sál Janáčkova kulturního centra v centru města; nemluvě o halách letištních či nádražních) a v mnoha tisícovkách případů po celém světě. Vnímání kulisově vytvářeného prostoru nádvoří spolu s oblohou je nespornou emotivní kvalitou památky, jež by se tímto ztratila. S tímto vnímáním je spojena i hodnota typičnosti a vžitá podoba památky (dle metody dělení hodnot Mileny Radové: Koncepce památkového zásahu do stavebního díla, její úloha a východiska, in: Památky a příroda, XII, 1987, č. 1, s. 1–9, č. 2, s. 65–75).

Z formálního hlediska je nutné zároveň konstatovat konflikt navrhovaného řešení s platnou vyhláškou MPR, konkrétně s ust. § 3 písm. b) nařízení vlády č. 54/1989 Sb., jímž bylo prohlášeno mj. historické jádro města Brna za památkovou rezervaci, kde je explicitně stanoveno, že zde *smějí být využívány stavby, městské prostory a plochy jen v souladu s jejich*

kapacitními možnostmi a památkovou hodnotou rezervace. Navrhovaná trvalá úprava stavby je s požadavkem na respektování kapacitních možností a hodnotami v rozporu.

Současně čl. 12 Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy požaduje, aby *smluvní strany zajistily, že důsledky případného zpřístupnění, zvláště jakékoli stavební úpravy, neovlivnily negativně architektonický a historický charakter chráněných statků.* Zde je rozpor vůči formulaci článku úmluvy, jež je součástí našeho právního řádu, ještě zřetelnější.

Je zřejmé, že nekonfliktní by bylo pouze sezonní zastřešování, k jakému dochází i v ČR na řadě hradních i zámeckých objektů. Srovnávání možnosti trvalého zastřešení s dvoranou Národního muzea v Praze (Mgr. Zbyněk Šolc, 26. 9. 2025) je zcela nepatřičné. Obecně lze říci, že architektura 19. století (kdy vznikla i budova NM), u níž bylo zastřešení dvorů, pasáží a dalších vnitřních prostor již často od počátku součástí původní koncepce, je vůči druhotnému zastřešení vstřícnější (jako příklad takového nekonfliktního zastřešení je možné považovat kupř. Městský dvůr na Šilingrově náměstí v Brně). To rozhodně není případ rozlehlého nádvoří původem středověkého hradu, kdy i vztah hmota – volný prostor, je zcela odlišný.

V případě hradu Špilberk je současně nutné brát do úvahy, že rostlý stav je postupně nahrazován „památkovými inscenacemi“, zejména v případě úprav v letech 1994–2000, které ho vzdalují od historické podoby a „odcizují“ jeho po více než sedm století postupně tvořené autenticitě. Další pokračování tohoto trendu je tedy veskrze nežádoucí.

Ztotožňujeme se tedy s již uvedeným konstatováním komise studentské soutěže z roku 2024 v čele s architektem, v té době ředitelem KAM, Michalem Sedláčkem, která *ocenila u vítězného návrhu otevřenost nádvoří a možnost flexibilního otevření zastřešení po částech.* Rovněž je možné plně podpořit již zmíněný názor ředitele MMB Mgr. Zbyňka Šolce, když konstatuje: *Hodila by se zasouvací střecha.*

Provedení předložené prověřovací studie lze tedy uvítat pouze z aspektu možnosti získání širšího náhledu na otázku trvalého zastřešení hlavního nádvoří hradu Špilberk v Brně dle předloženého podkladu a prokázání jeho nevhodnosti.

V této fázi zcela pomíjíme rizika pro kulturně historické hodnoty národní kulturní památky hrad Špilberk spojená se zakládáním stavby, vlivem hmotnosti nové konstrukce (jen ocelová konstrukce uváděná jako vážící 385 tun!) na podloží nádvoří a související stavby, potenciálním zničením archeologické situace nádvoří atd. Též se hlouběji nezabýváme opakovaným tvrzením souvisejícím s možností celoročního využití nádvoří, jeho realitou dle motto *„Špilberk žije 12 měsíců v roce“*, a vysokými náklady investice, neboť klima by při navrhovaném řešení spíše odpovídalo exteriéru.

Motto:

Architekt, jenž za těchto jedině přípustných předpokladů převezme restaurování, musí vědět, že to je počin plný odříkání, zcela nesvobodný. Samo archeologické a technické vědění, ne umělecká dovednost přitom přichází do úvahy. Byli a jsou ještě stále architekti, díky Bohu, kteří toto omezení sebe sama provádějí a tím zasluhují veliký dík, jsou ale však i – jiní.

(Georg Dehio: *Was wird aus dem Heidelberger Schloß werden?*, 1901; překlad ZV)

Kontakty:

PhDr. Zdeněk Vácha, ředitel NPÚ, ÚOP v Brně

Mgr. Michal Konečný, Ph.D., redaktor

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je v Jihomoravském kraji naplňovat poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Brně zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu a vydává odborné publikace.